

اصول و مبانی برنامه‌ریزی فرهنگی

نویسنده:

ناصرالدین غراب

پژوهشگاه فرهنگ، هنر و معارف

استاداری بهرنگان
معاونت امور عمرانی
دفتر امور شهری و شوراهای

وزارت کشور

سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور
پژوهشگاه مدیریت شهری و روستایی

سری منابع آموزشی شهرداری‌ها

سرشناسه: غراب، ناصرالدین

عنوان و نام پدیدآور: اصول و مبانی برنامه‌ریزی فرهنگی / مولف ناصرالدین غراب: تهیه و تنظیم معاونت آموزشی پژوهشکده مدیریت شهری و روستایی؛ مجری استانداری هرمزگان، شهرداری کرمان، پژوهشکده فرهنگ، هنر و معماری جهاد دانشگاهی.

مشخصات نشر: تهران: سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور، ۱۳۹۰

مشخصات ظاهری: ۱۱۵ ص. ۲۴×۱۷، س. م.

شابک: ۲۵۰۰۰ ریال: ۹۴-۲-۸۴۶۶-۹۶۴-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

فروست: سری منابع آموزشی شهرداری‌ها.

موضوع: مدیریت فرهنگی -- ایران -- برنامه‌ریزی

شناسه افزوده: استانداری هرمزگان، معاونت عمرانی، دفتر امور شهری و شوراها

شناسه افزوده: جهاد دانشگاهی، پژوهشکده فرهنگ، هنر و معماری

شناسه افزوده: شهرداری کرمان

شناسه افزوده: سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور، پژوهشکده مدیریت شهری و روستایی

شناسه افزوده: سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور، انتشارات

رده بندی دیویی: ۳۰۶/۰۹۵۵۶

رده بندی کنگره: ۱۳۹۰ ۶ الف غ ۶۲۷ HM

شماره کتابشناسی ملی: ۲۳۸۳۱۱۴

عنوان: اصول و مبانی برنامه‌ریزی فرهنگی

ناشر: انتشارات سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور

تهیه و تنظیم: معاونت آموزشی پژوهشکده مدیریت شهری و روستایی

مجری: استانداری هرمزگان - شهرداری کرمان - پژوهشکده فرهنگ، هنر و معماری جهاد دانشگاهی

مدیر پروژه: مهدی رضائی سردره، حسین رجب صلاحی

ناظر پروژه: ابوالفضل فانی، جواد نیکنام

نویسنده: ناصرالدین غراب

شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول

تاریخ چاپ: بهار ۱۳۹۰

قیمت: ۲۵۰۰۰ ریال

شابک: ۹۴-۲-۸۴۶۶-۹۶۴-۹۷۸

نظارت چاپ: عقیق ۴-۳-۸۸۹۳۲۴۰۳

پیشگفتار

گسترش شهرنشینی و مسائل و مشکلات خاص زندگی شهری، بیش از پیش ضرورت توجه همه جانبه به راهبردهای سودمند برای بهینه سازی زندگی ساکنان شهرها را لازم ساخته است. در میان عوامل تاثیرگذار در شهرها مانند محیط زیست شهری، حمل و نقل شهری، ایمنی شهری و برنامه ریزی شهری، یک عامل بسیار مهم که تاثیر فزاینده و تعیین کننده ای بر دیگر عوامل سازنده زندگی شهری دارد، مدیریت شهری است. هر فعالیت اجتماعی بدون وجود مدیریت سازمان یافته که اهداف و ابزارهای رسیدن به آنها را مشخص کند و فعالیتها را هماهنگ سازد - از هم می پاشد و به بی نظمی می گراید. شهرها نیز که پیچیده ترین و متنوع ترین جلوه های زندگی اجتماعی بشری را در خود دارند بدون وجود نظام مدیریت شهری که ضمن انجام برنامه ریزی های لازم برای رشد و توسعه آینده شهر به مقابله با مسائل و مشکلات کنونی آنها بپردازد بی سامان می گردند.

در نظریه های جدید مدیریت، به بالاترین سازمان از نظر کیفیت، سازمان متعالی می گویند. یک سازمان زمانی متعالی است که تمام اعضا به ماهیت ذاتی و درونی روابط خود اهمیت دهند، بدین معنا که هر فردی برای کارایی بیشتر از هیچ کوششی دریغ نرزد. بر خلاف یک رابطه متقابل خشک و رسمی که در آن طرفین به چگونگی تقسیم منافع علاقمندی نشان می دهند، اعضاء یک سازمان متعالی و بهتر بیشتر مایل اند بدانند چگونه هر یک از آنان می توانند نفع بیشتری به سازمان ارائه دهند، افزون بر این، تمامی اعضاء سازمان به این موضوع علاقمندند که چگونه می توانند برای افراد خارج از سازمان نیز مثر باشند.

نظام مدیریت شهری نیز می باید به جایگاه متعالی خود برای خدمات رسانی بهتر به منظور رضایتمندی هر چه بیشتر شهروندان کشور دست یابد. مهمترین راه برای رسیدن به این هدف برای نظام مدیریت شهری دست یابی به جریان دانش و اطلاعات بهتر در جهت اخذ تصمیم مناسب و کاهش خطاها در تصمیم گیری و اجرا می باشد. داشتن دانش و اطلاعات از عدم قطعیت در روند تصمیم گیری ها می کاهد. مهمترین ابزار دست یابی به اطلاعات در جهان امروز متون نوشتاری یا الکترونیک می باشد که اگر حاصل تلفیق علم و عمل باشند تاثیرگذاری آن به مراتب بر مخاطبین بیشتر خواهد بود. به منظور انتشار دست آوردهای جدید علمی و عملی در زمینه های مختلف مدیریت شهری پژوهشکده مدیریت شهری و روستایی سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور با همکاری دفتر امور شهری و شوراهای استانداری همزگان اقدام به انتشار کتب آموزشی ای با عناوین زیر نموده است تا گامی هر چند

کوچک در ارتقاء سطح علمی شهرداری ها کشور برداشته شده باشد .

۱- اصول برنامه ریزی فضای سبز شهری .

۲- اصول و مبانی برنامه ریزی فرهنگی .

۳- ارزیابی و مکانیابی دفن بهداشتی مواد زاید جامد شهری .

۴- شیوه نامه های امور مالی و معاملات شهرداری ها .

۵- آشنایی با محدوده های شهری .

۶- آشنایی با طرح های توسعه شهری در ایران (ساختاری راهبردی) .

۷- فضاهای باز شهری .

۸- مدیریت طرح های عمرانی در شهرداری ها .

۹- راهبردهای توسعه شهری .

۱۰- نحوه طراحی پارکینگ های خیابانی در گره های شهری .

۱۱- برنامه ریزی و طراحی محیطی امنیت در محیط زیست شهری .

۱۲- آشنایی با درآمد و روش های افزایش آن در شهرداری ها .

کتاب حاضر با عنوان اصول و مبانی برنامه ریزی فرهنگی یکی از کتب این مجموعه می باشد که در سه فصل تهیه گردیده فصول این کتاب عبارتند از: فصل اول: تعریف مفاهیم، فصل دوم: اهمیت و ضرورت برنامه ریزی فرهنگی برای مدیریت های محلی و فصل سوم اصول راهنمای برنامه ریزی فرهنگی در سطح ملی .

در پایان از همکاری صمیمانه آقایان مهدی رضائی سررده معاون امور عمرانی استانداری هرمزگان، حسین رجب صلاحی معاون آموزشی پژوهشکده مدیریت شهری و روستایی سازمان شهرداری ها و دهیاری کشور و ابوالفضل فانی مدیرکل دفتر امور شهری و شوراهای استانداری هرمزگان که در تهیه، تدوین و نشر این کتاب تلاش فراوانی نمودند نهایت تقدیر و تشکر به عمل می آید .

محمد رضا بمانیان

حسین هاشمی

رئیس پژوهشکده مدیریت شهری و روستایی

استاندار هرمزگان

سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	پیشگفتار.....
۱	فصل اول: تعریف مفاهیم.....
۳	مقدمه.....
۴	۱-۱. تعریف فرهنگ (culture).....
۱۰	۲-۱. تعریف برنامه‌ریزی فرهنگی (cultural planning).....
۱۸	۳-۱. تاریخچه مفهوم برنامه‌ریزی فرهنگی.....
۲۸	خلاصه.....
۲۹	آزمون.....
۳۱	فصل دوم: اهمیت و ضرورت برنامه‌ریزی فرهنگی برای مدیریت‌های محلی.....
۳۳	مقدمه.....
۳۴	۱-۲. شهر همچون پدیده‌ای فرهنگی.....
۴۷	۲-۲. شهرداری به مثابه کارگزار در برنامه‌ریزی فرهنگی.....
۴۹	۱-۲-۲. حفظ و احیای بافت‌های تاریخی.....
۵۴	۲-۲-۲. نماها و نشانه‌های شهری.....
۶۰	۳-۲-۲. مراکز و فضاهای فرهنگی.....
۶۲	۴-۲-۲. حمایت از آیین‌های محلی، ملی و دینی.....
۶۳	۵-۲-۲. آموزش فرهنگ شهری.....
۶۷	خلاصه.....
۶۸	آزمون.....
۶۹	فصل سوم: اصول راهنمای برنامه‌ریزی فرهنگی در سطح ملی.....
۷۱	مقدمه.....
۷۲	۱-۳. عناصر اصلی برنامه‌ریزی فرهنگی.....
۷۳	۱-۱-۳. منابع فرهنگی.....
۷۴	۲-۱-۳. برنامه فرهنگی.....
۷۵	۲-۳. کارکردهای برنامه‌ریزی فرهنگی.....

۳-۲. اجرای برنامه‌ریزی فرهنگی در متن اجتماعی، اقتصادی و سیاسی.....	۷۷
۳-۴. مجموعه‌ای از ابزارها.....	۷۸
۳-۵. ملاحظات اساسی در برنامه‌ریزی فرهنگی.....	۷۹
۳-۵-۱. منابع فرهنگی.....	۷۹
۳-۵-۲. شناخت و فهم فرهنگ‌های محلی (شناسایی و پاسخ‌گویی).....	۷۹
۳-۵-۳. یک دیدگاه مشترک.....	۸۰
۳-۵-۴. انسجام و پیوند.....	۸۰
۳-۵-۵. پایداری.....	۸۱
۳-۶. آماده‌سازی برنامه فرهنگی.....	۸۲
۳-۷. شرح خدمات.....	۸۵
۳-۸-۱. مراحل نه‌گانه برنامه‌ریزی فرهنگی محلی.....	۸۸
۳-۸-۱-۱. آماده‌سازی.....	۸۹
۳-۸-۲. مشارکت و تحقیق.....	۹۰
۳-۸-۳. تحلیل.....	۹۳
۳-۸-۴. بخش مستمر یک برنامه عملی.....	۹۴
۳-۸-۵. ابتکار و نوآوری.....	۹۵
۳-۸-۶. ارائه طرح و تبادل نظر.....	۹۶
۳-۸-۷. تکمیل و اتمام طرح.....	۹۷
۳-۸-۸. راه‌اندازی پروژه.....	۹۸
۳-۸-۹. اجرا، نظارت و ارزیابی.....	۹۸
خلاصه.....	۱۰۱
آزمون.....	۱۰۲
فهرست منابع و مراجع.....	۱۰۳

فهرست جداول و نمودارها

صفحه

عنوان

۱۲	نمودار شماره ۱-۱: چارچوب مفهومی برنامه‌ریزی فرهنگی
۱۵	جدول شماره ۱-۱: ویژگی‌های سیاست‌گذاری فرهنگی و برنامه‌ریزی فرهنگی
۱۷	نمودار شماره ۱-۲: ارتباط میان سیاست فرهنگی، برنامه‌ریزی فرهنگی و توسعه فرهنگی
۲۱	نمودار شماره ۱-۳: چشم انداز برنامه‌ریزی
۳۵	نمودار شماره ۱-۲: ارتباط عناصر شهری و محیط‌های شهری
۳۷	نمودار شماره ۲-۲: ارتباط اجزای اصلی کنش انسان در محیط شهر با اجزای حسن مکان
۴۲	نمودار شماره ۳-۴: ذهنی حیات فرهنگی یک اجتماع محلی
۴۲	نمودار شماره ۴-۲: اجزای برنامه‌ریزی محله‌ای فرهنگی
۴۴	نمودار شماره ۵-۲: وجوه امناسی برنامه‌ریزی فرهنگی در سطح محله‌های شهری
۴۸	نمودار شماره ۶-۲: ارتباط فعالیت‌های شهرداری با ابعاد نظام فرهنگی شهر
۶۵	نمودار شماره ۷-۲: فضای تعاملی حقوق و تکالیف شهروندی میان عامل و کارگزار
۷۶	نمودار شماره ۱-۳: ابعاد و سرشت برنامه‌ریزی فرهنگی محلی
۸۲	جدول شماره ۱-۳: ابعاد و وجوه رویکرد عمل‌گرا و رویکرد راهبردی